

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІЧНИЙ
КАФЕДРА МУЗИЧНОГО ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГАРМОНІЧНЕ СОЛЬФЕДЖІО
(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01Освіта/Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 014 Середня освіта (014.13 Музичне мистецтво)

освітня програма Середня освіта: музичне мистецтво

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою МУЗИЧНОГО ТА
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВ

протокол № 3 від 16.12.2019 р.

Завідувач кафедри *Ж.Є.* Ж.Є. Сироткіна
(підпис ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова Ради з якості вищої освіти педагогічного факультету

Ю.І. Ю.І. Сич

Розробник програми:

Бухнієва Олена Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музичного та образотворчого мистецтв ІДГУ

Рецензент програми:

Сорока Ольга Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

© Бухнієва О.А., 2019

© ІДГУ, 2019

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	24	6
Загальна кількість годин: 120	Практичні заняття:	
	24	6
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 2-4	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр: 3-8	Семінарські заняття:	
	-	-
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
- аудиторне: 3	-	-
- самостійна робота: 5	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: залік	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	72	108

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни включає до себе процес цілеспрямованої музичної підготовки студентів до майбутньої професії, виховання досвідченого, художньо чутливого музиканта, педагога чи виконавця; розвиток музично-гармонічного слуху.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Гармонічне сольфеджіо» є формування вільної слухової орієнтації в музичному матеріалі, розвиток різних видів музичного слуху (мелодичного, тембрового, ладового, гармонічного, поліфонічного) та інших музичних здібностей (відчуття метро-ритму, музичної пам'яті, музично-слухових уявлень); уміння слухати та сприймати музику в усіх її компонентах.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Гармонічне сольфеджіо» є:

- формування у студентів навичок точного інтонування;
- визначення на слух елементів музичної мови;
- розвиток внутрішнього слуху;
- розвиток вміння визначити стиль та характер музичного твору;
- формування навички визначення мелодичних та ладових особливостей, гармонічної мови хорової партитури;
- розвиток відчуття ансамблю під час сольфеджування багатоголосних прикладів;
- усвідомлення структурної, ладо-тональної, метро-ритмічної будови музичного твору;
- формування навичок запису двухголосного диктанту;
- розвиток творчої ініціативи та здібностей;
- розвиток музичної пам'яті.

Передумови для вивчення дисципліни: «Історія зарубіжної та української музики», «Теорія музики та сольфеджіо», «Основний музичний інструмент», «Постановка голосу».

Міждисциплінарні зв'язки: Теорія музики і сольфеджіо, Основи поліфонічного письма, Аналіз музичних творів, Читання хорових партитур, Теоретичний курс гармонії.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

1. Знання

- знати науково-теоретичну і методичну бази предмету;
- знати загальні основи сольфеджіо;
- знати систему засобів розвитку музично-гармонічного слуху;

- знати основні принципи методики читання нот з листа;
- знати основи написання музичного багатоголосного диктанту;
- закономірності гармонічної побудови музичних прикладів;
- основи підбору акомпанементу до заданої мелодії;
- функційні зв'язки між основними акордами в ладі;
- принципи здійснення відхилення і модуляції в музичному творі.

2. Уміння

- орієнтуватися в основних елементах ладів (інтервалах, акордах);
- визначити функціональну логіку акордів у послідовності в певній тональності;
- визначити на слух послідовність інтервалів в межах тональності, або поза тональністю;
- аналізувати будову і основні виразові елементи музичних прикладів;
- уміти скласти гармонічний супровід до мелодії;
- здатність ефективно використовувати у практичній діяльності форми, методи, засоби предмету гармонічне сольфеджіо;
- вміти виконувати інтонаційні вправи в тональностях до семи знаків та від звуку;
- сольфеджувати гармонічні вправи різного рівня складності;
- записувати двухголосні диктанти в формі однотонового періоду;
- визначати на слух, будувати і співати гармонічні звороти.

3. Комунікація. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність працювати в команді. Навички міжособистісної взаємодії. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

4. Автономність та відповідальність. Здатність відповідально вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Здатність до автономного пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Здатність працювати автономно, виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)					
		Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Інтервали та акорди діатоніки. Акордика гармонічних ладів. Головні функції ладу.													
1	Тема 1. Інтервали гармонічного мажору	4	2	2	-	-	10	2	2	-	-	-	10
2	Тема 2. Інтервали гармонічного мінору	4	2	2	-	-	8	2	2	-	-	-	10
3	Тема 3. Тризвуки та їх обернення гармонічного мажору та гармонічного мінору	4	2	2	-	-	10	2	2	-	-	-	14
4	Тема 4. Акордові послідовності з головними тризвуками та їх оберненнями	8	4	4	-	-	10	2	-	2	-	-	20
5	Тема 5. Функційне	4	2	2	-	-	10	2	-	2	-	-	10

	значення акордів у ладі												
6	Тема 6. Головні функції ладу. Інтервальні та акордові ланцюжки в гармонічних видах мажору та мінору	12	6	6	-	-	10	2	-	2	-	-	20
7	Тема 7. Септакорди та їх обернення у натуральному та гармонічному мажорі та мінорі	12	6	6	-	-	10	-	-	-	-	-	20
Проміжний контроль		-	-	-			4	-	-	-	-	-	4
Разом:		48	24	24			72	12	6	6	-	-	108

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Інтервали гармонічного мажору

Теоретичні відомості. Розв'язання нестійких ступенів гармонічного мажору. Класифікація інтервалів. Запис гармонічного диктанту. Спів та визначення на слух інтервалів, акордів з оберненням у віддільності та у послідовностях з гармонічним аналізом. Побудова інтервалів у гармонічному мажорі.

Тема 2. Інтервали гармонічного мінору

Теоретичні відомості. Розв'язання нестійких ступенів гармонічного мінору. Класифікація інтервалів. Запис гармонічного диктанту. Спів та визначення на слух інтервалів, акордів з оберненням у віддільності та у послідовностях з гармонічним аналізом. Побудова інтервалів у гармонічному мінорі.

Тема 3. Тризвуки та їх обернення гармонічного мажору та гармонічного мінору

Теоретичні відомості. Поняття про тризвуки та їх обернення гармонічного мажору та мінору. Класифікація тризвуків. Запис гармонічного диктанту. Спів та визначення на слух інтервалів, акордів з оберненням у віддільності та у послідовностях з гармонічним аналізом. Побудова тризвуків та їх обернень у гармонічних видах мажору та мінору.

Тема 4. Акордові послідовності з головними тризвуками та їх оберненнями.

Теоретичні відомості. Поняття про акордові послідовності з тризвуків та їх обернень гармонічних мажору та мінору. Класифікація тризвуків. Запис гармонічного диктанту. Спів та визначення на слух інтервалів, акордів з оберненням у віддільності та у послідовностях з гармонічним аналізом. Побудова послідовностей з тризвуків та їх обернень у гармонічних видах мажору та мінору.

Тема 5. Функціональне значення акордів у ладі

Теоретичні відомості. Поняття про функціональне значення акордів у ладі. Класифікація акордів. Запис гармонічного диктанту. Спів та визначення на слух інтервалів, акордів з оберненням у віддільності та у послідовностях з гармонічним аналізом. Побудова тризвуків та їх обернень у гармонічних видах мажору та мінору.

Тема 6. Головні функції ладу. Інтервальні та акордові ланцюжки в гармонічному мажорі та мінорі

Теоретичні відомості. Поняття про функціональне значення акордів у ладі. Класифікація акордів. Запис гармонічного диктанту. Спів та визначення на слух інтервалів, акордів з оберненням у віддільності та у послідовностях з гармонічним аналізом. Побудова тризвуків та їх обернень у гармонічних видах мажору та мінору.

Тема 7. Септакорди та їх обернення в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі.

Теоретичні відомості. Поняття про септакорди та їх обернення в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі. Запис гармонічного диктанту. Спів та визначення на слух

інтервалів, акордів з оберненням у віддільності та у послідовностях з гармонічним аналізом. Побудова септакордів та їх обернень у гармонічних видах мажору та мінору.

5.2. Тематика практичних занять

Тема 1. Інтервали гармонічного мажору

Тема 2. Інтервали гармонічного мінору

Тема 3. Тризвуки та їх обернення натурального та гармонічного мажору та мінору

Тема 4. Акордові послідовності з головними тризвуками та їх оберненнями

Тема 5. Функціональне значення акордів у ладі

Тема 6. Головні функції ладу. Інтервальні та акордові ланцюжки в різних видах мажору та мінору

Тема 7. Септакорди V-VII-ступенів та їх обернення у натуральному та гармонічному мажорі і мінорі

5.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин		Форми звітності
		денна	заочна	
1.	Підготовка до семінарських занять	8	12	Конспект
2.	Опрацювання лекційного матеріалу	4	8	Відповідь (усна, або письмова)
3.	Підготовка до проміжного контролю	4	8	Модульна контрольна робота
4.	Виконання індивідуальних завдань:			
	- пошук додаткового навчального матеріалу до заданих тем;	8	12	Конспект, повідомлення, доповідь
	- рішення гармонічних задач у тісному (широкому) розташуванні;	32	48	
	- спів гармонічних акордових зворотів;	8	10	Письмові відповіді
- реферат	8	10		
	Разом	72	108	Усна відповідь реферат

Тематика індивідуальних завдань

Перелік тем для пошуку додаткового навчального матеріалу до заданих тем:

1. Функціональне значення акордів у ладі.
2. Головні функції ладу.
3. Септакорди V-VII-ст. та їх обернення в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі
4. Розв'язання нестійких ступенів
5. Поняття про гармонічні інтервали
6. Класифікація гармонічних інтервалів.
7. Тризвуки та їх обернення з розв'язанням гармонічного мажору та мінору
8. Акорди побічних ступенів. Перервана каденція
9. Акордика у тісному та широкому розташуванні

Перелік тем для рішення гармонічних задач у тісному (широкому) розташуванні:

1. Прості та складні інтервали гармонічного мажору
2. Прості та складні інтервали гармонічного мінору
3. Тризвуки та їх обернення з розв'язанням в ладі
4. Тризвуки та їх обернення від звуку з розв'язанням у заданому ладі
5. Акордові послідовності з головними тризвуками та їх оберненнями
6. Акордові послідовності з септакордами V-VII-ст.

Перелік завдань для співу гармонічних акордових зворотів:

1. Інтервальні та акордові ланцюжки в різних видах мажору та мінору
2. Акордові послідовності з головними тризвуками та їх оберненнями
3. Акордові послідовності зі септакордами V-VII-ст.

Тематика рефератів:

1. Гармонічна логіка класичного однотонального періоду
2. Діатонічні семи- та п'ятиступеневі лади
3. Мелодія: інтонаційна основа, логіка розвитку. Елементи структури музичної мови
4. Гармонічне чотириголосся
5. Гармонічне чотириголосся в тісному розташуванні
6. Гармонічне чотириголосся в широкому розташуванні
7. Нонакорди S та D групи
8. Хроматизм. Відхилення
9. Ладова альтерація мажору та мінору
10. Гармонічні звороти в умовах ладової альтерації
11. Відхилення в тональності першого ступеня спорідненості

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю:* практичні заняття, індивідуальні завдання.
- 6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.
- 6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- індивідуальні завдання;
- рішення завдань;
- написання реферату та його презентація;
- модульна контрольна робота:

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає одне теоретичне та два практичних питання.

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Побудова тризвуків з оберненням та розв'язанням у G-dur та D-moll (гарм. виду)
2. Побудова акордового ланцюжку в A-dur (гарм. виду) у широкому розташуванні
3. Побудова D7 з оберненням у a-moll (гарм. виду) у тісному розташуванні

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерії підсумкового оцінювання знань студентів

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
------------------------------------	--	---

Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)
-------------------------------------	-------------------------------------	--------------------------------------

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Пошук додаткового навчального матеріалу	5
Рішення гармонічних завдань	5
Реферат	5

Критеріями оцінювання роботи з *додатковим навчальним матеріалом* є здатність студента тезово розкрити зміст запропонованого матеріалу.

Критеріями оцінювання роботи з *рішення гармонічних завдань* є здатність студента вірно без помилок побудувати у тісному і широкому розташуванні запропоновані завдання.

Оцінювання *реферату* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати

узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Питання теоретичного спрямування	10 балів
Питання практичного спрямування	20 балів (за два питання)
Усього	30 балів

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Музичний інструмент: фортепіано; комп'ютер, проектор.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела:

1. Алексеев Б. Гармоническое сольфеджио. – М., 1975
2. Драгомиров П. Сольфеджио. – М., 1967
3. Калмыков Б., Фридкин Г. Сольфеджио Ч. 1 одноголосие. – М., 1962
4. Калмыков Б., Фридкин Г. Сольфеджио Ч. 2 двухголосие. – М., 1973
5. Ладухин Н. Одноголосное сольфеджио. – М., 1988
6. Островский А., Соловьев С., Шокин В. Сольфеджио. – М., 1964.

10.2. Допоміжні джерела:

1. Блюм Д. Гармоническое сольфеджио. – М., 1991.
2. Вахромеев В.А. Сольфеджио. – М., 1966.
3. Давыдова Е.В. Методика преподавания сольфеджио. – М., 1975.
4. Драгомиров П. Учебник сольфеджио. – М.: Музыка, 1991.
5. Калмыков В., Фридкин Г. Сольфеджио. Часть I. Одноголосие. – М.: Музыка, 1987.
6. Кирюшин В.В. Поем по нотам. – М., 1967.
7. Колесса Ф. Шкільний співаник. - К.: Музична Україна, 1993.
8. Краткий музыкальный словарь. – Л.: Музыка, 1964.
9. Ладухин Н.М. Одноголосное сольфеджио. – М., 1969.
10. Островский П.Л. Учебник сольфеджио. Вып. I. – М., 1976.
11. Павлюченко С. Элементарна теорія музики. - К.: Музична Україна, 1980.
12. Переверзев Н.К. Проблемы музыкального интонирования. – М., 1962.
13. Пісні Буковини. – К.: Музична Україна, 1990.
14. Побережна Г. І., Щериця Т. В. Українська народна пісня. Навчальний посібник з сольфеджіо. – К.: Вища школа, 2006.

10.3. Інтернет-ресурси:

1. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського
www.dnrb.gov.ua/
3. Бібліотека українських підручників <http://pidruchniki.ws>